

På foranledning af et i 1944 af „Foreningen til gamle Bygningers Bevaring“, med tilslutning af „Danmarks Naturfredningsforening“ og „Det særlige Bygningssyn“ fremsat udkast overvejedes det allerede da at optage bygningsfredningsloven til revision. Disse overvejelser førte dog ikke til fremsættelse af lovforslag.

I de forløbne 46 år har loven med en for statskassen beskednen udgift i ikke ringe grad opfyldt sit formål: at beskytte og bevare enkelte bygninger, der betragtes som værdifulde bestanddele af vor nationale kulturarv. Det ved lovens vedtagelse oprettede særlige Bygningssyn har ved en smidig forvaltning af lovens bestemmelser og ved en udbredt og værdifuld vejledende virksomhed i høj grad bidraget til, at bygningsfredningen uanset de særdeles beskedne midler, der har været til disposition, dog har kunnet opvise forholdsvis gode resultater i de forløbne år. En af de væsentligste årsager hertil må uden tvivl søges i, at der i årenes løb er skabt en betydelig almen respekt for selve klassificeringen af en bygning som fredet.

Det må imidlertid erkendes, at det økonomiske grundlag for bygningsfredningsarbejdet har vist sig utilstrækkeligt, selv om forslag om udvidelse af de beløbsmæssige rammer for Det særlige Bygningssyns virksomhed ofte har nydt fremme. Det kan her nævnes, at den årlige bevilling til erstatninger og tilskud til restaureringer i finansåret 1947-48 udgjorde 30.000 kr., i 1960-61 60.000 kr. og 1961-62 200.000 kr. For finansårene 1963-64 og 1964-65 udgør denne bevilling 220.000 kr. Skønt der således inden for den sidste snes år har fundet ikke uvæsentlige forhøjelser sted, har dette dog langt fra kunnet opveje det stærkt øgede behov for økonomiske midler til bygningsfredningsarbejdet. En række forhold har dels nødvendiggjort større aktivitet fra fredningsmyndighedernes side og dels virket overordentlig fordyrende for denne virksomhed. Det kan således nævnes, at en betydelig del af ældre bevaringsværdige bygningsværker på grund af de senere års udvikling i hovedstadsområdet og en række købstæder har været stærkt truet af nedrivning, hvilket alene har kunnet hindres gennem fredning i forbindelse med foretagelse af gennemgribende restaureringer, hvortil Det særlige Bygningssyn har måttet yde væsentlige bidrag. Endvidere kan det til illustration af de betydelige omkostningsstigninger ved det praktiske bevaringsarbejde fremhæves, at det af boligministeriet siden 1919 beregnede byggeomkostningsindeks er steget fra 100 i 1939 til 375 i 1963, altså ca. en firedobling af omkostningsniveauet.

Med fremsættelsen af nærværende lovforslag til-

siger man dels en omredaktion og à jour-føring af de forskellige bestemmelser, dels en øget beskyttelse af de i klasse B fredede bygningers facader m. v.; endelig søges der gennem oprettelsen af en „Statens bygningsfredningsfond“ skabt et sådant økonomisk grundlag for bygningsfredningsarbejdet, at det bliver muligt for Det særlige Bygningssyn at hindre nedrivning af i alt fald de klart bevaringsværdige fredede bygninger ved overtagelse af ejendommen, jfr. bestemmelsen i den gældende lovs § 5 og nærværende lovforslags § 12. En sådan ejendomsomtagelse bør dog oftest efterfølges af videresalg til nye ejere, evt. efter fornøden sagkyndig istandsættelse af bygningen og efter tinglysning af en bevaringsservitut, jfr. nærmere nedenfor under bemærkningerne til lovforslagets § 12.

En gennemførelse eller à jour-føring og udbygning af effektive bestemmelser om bygningsfredning er i de senere år næsten overalt i Vesteuropa anerkendt som overordentlig betydningsfuld. Det kan således nævnes, at Europarådets rådgivende forsamling i foråret 1963 på grundlag af en rapport, udarbejdet af forsamlingens kulturelle og videnskabelige kommission har vedtaget en indtrængende henstilling herom til medlemslandene, hvoraf det bl. a. fremgår at det på grund af den stigende fare for den kulturelle arv, som i fremtid især udgøres af den hastige industrielle ekspansion, den stedfindende spekulation i fast ejendom og den hårdhændede, ofte dårligt tilrettelagte byudvikling, må anses for at være af bydende nødvendighed at søge bevaret et vist antal værdifulde bycentre, som er lige så betydningsfulde for Vesteuropas kulturelle særpræg som de mere levende blandt de historiske minder.

Ud fra sådanne betragtninger har en række lande øget bestræbelserne for at bevare ældre tiders bygninger og byområder. I Frankrig, hvis ordning var det direkte forbillede for den gældende danske bygningsfredningslov af 1918, gennemførtes således i august 1962 en lov, hvorefter der — ved siden af en allerede for kommunerne herfor eksisterende mulighed — blandt andet hjemles statsmagten adgang til at erklære hele byområder for fredede, men således at ejerne af de i sådanne områder liggende servitutbelagte huse nyder de samme fordele med hensyn til offentlig støtte i tilfælde af en gennemgribende restaurering af de pågældende bygninger, som ydes ved opførelse af nybygninger. I henhold til denne lov er foreløbig sådanne fredede områder udlagt i 13 byer, heriblandt Paris.

I forbindelse med oprettelsen af en privat fond på ca. 7 mill. svenske kr. til varetagelse af bygningsfredningsopgaver gennemførtes i Sverige i